

LIBRIS

We know
books

OCEAN VUONG

Î M P Ă R A T U L
B U C U R I E I

Traducere din engleză și note de
Ioana Miruna Voiculescu

**STORIA
BOOKS**

Cel mai greu lucru din lume e să trăiești doar o dată. Dar e frumos aici, chiar și fantomele sunt de acord. Diminețile, când locul, spălat de lumină, are nuanța ovăzului, le vezi înălțându-se ca un abur deasupra secarei de dincolo de calea ferată și pornind poticnit spre brazii ca niște turlle negre căutându-și numele, nume care nu mai locuiesc în gura vreunei ființe vii. Orașul nostru e ridicat pe o coajă de pământ de pe malul unui râu din New England. După topirea ghețarilor în preistorie, valea s-a transformat într-un lac de mărimea unei lumi, iar după ce a secat a lăsat în urmă un pârâiaș argintiu, care traversează bazinul, numit Connecticut: în algonquin, „râu lung, mareic”. Sedimentele sale abundă de toate particulele propice vieții. Cum vii spre mal, te flanchează câmpuri late cu lăstari cât degetul mare care străpung translucizi noroiul de aprilie. În câteva luni, se vor înălța rânduri-rânduri de tutun cu frunza lată și de porumb alb dulce. Dincolo de cimitirul ale cărui cruci și-au pierdut numele în lupta cu timpul, un pod acoperit traversează un pârâu secat, amintirea apei lui fiind pierdută în secolul trecut. Îl traversezi și ne găsești. Faci dreapta la cabana cu sirop de arțar a lui Conway, eviscerată și bătută în scânduri, cu geamurile distruse și firma de lemn cu inscripția NE ÎNDULCIM DE CUM IES BRÂNDUȘELE bătută ca

în Braille de vânt. Primăvara florile de cireș spuzesc ținutul de pe fiecare petic verde necucerit de ferme sau malluri. Rezultatul secolelor de rahat împroșcat de găște ori de câte ori simt în oasele goale chemarea verii dinspre nord.

Peluzele noastre sunt cotropite de ambrozie și de pir, iar în fiecare primăvară una dintre ele ne oferă un șir de lalele roșii și roz, cu capetele ieșind prin ochiurile de sârmă ale gardului de care se sprijină. Veranda casei dă pe dinafară de mici vehicule din plastic, o remorcă, triciclete, o mașină de pompieri, culorile lor saturate decolorate între timp până la tonuri pastel. O navetă de plastic cu o ușiță dintr-o fâșie de anvelopă fixată cu un cui ține loc de cutie poștală cocoțată pe un dulap putred. Pe cauciuc scrie cu lichid corector alb: *Ramirez 47*. Alături e o hrănitoare din tablă pentru păsări în forma capului lui Bill Clinton. Din gura care râde curg semințe și cad ca niște aplauze stârnite de curent ori de câte ori trece vijelios marfarul la ore neștiute din noapte. Deși nu oprește niciodată în orașul nostru, fluierul se aude în toate sufrageriile pe o rază de cinci kilometri. Aici nu oprește *nimic*, de fapt, în afară de noi. Hartford, capitala statului clădită pe seama firmelor de asigurare, armelor și aparaturii medicale, birocrății ale morții și catastrofei, se află la numai douăsprezece minute cu mașina pe șoseaua interstatală și toată lumea trece în viteză pe lângă noi, îndreptându-se spre oraș sau fugind din el mâncând pământul. Suntem pata difuză văzută prin geamurile trenurilor și microbuzele noastre, ale autocarelor Greyhound, fețele noastre desfigurate de vânt și viteză ca niște picturi cu naufragiați de Munch. Singurele lucruri pe care le avem în comun cu orașul sunt ambulantele, fiind suficient de aproape de Hartford ca să vină după noi când suntem pe moarte sau delirăm pe târgile de inox fără niciun aparținător. Trăim la margine, dar murim în inima statului. Plătim impozite la fiecare fluturaș

de salariu ca să stăm pe malurile surpânde ale unui râu care devine morga visurilor noastre.

Pe drumurile noastre secundare, gropile sunt așa de late și de adânci că, zile la rând după o ploaie torențială de vară, vezi boiștenii sărind în voie prin ochiurile verzi și limpezi. Iar din bezna vreunei verande fără bec, râsetul cuiva spintecă aerul atât de scurt, încât îl poți confunda cu un geamăt reprimat. Dugheana bej flancată de splinuță e WWII Club, un bar cu trei scaune și un automat placat cu lemn de la care nu poți să cumperi decât Marlboro și rulouri cu miere. Vizavi sunt case de cărămidă înșiruite. Construite inițial pentru muncitorii de la fabrica de hârtie de pe Jennings Road, în ele locuiesc acum veterani întorși de pe toate câmpurile de bătălie imaginabile ca să șadă pe scaune de plastic și să se uite la munți, după care să intre înapoi în camere pline de fum în care televizoare sport, de mărimea unui tors, îi îmbie la somn.

Priviți mestecenii, înnegriți peste noapte de grauri, cum se fărâma când primele scânteii ale zorilor le ating ciocurile. Cum ultimii greieri cântă în ceața care atârnă peste pajiștile deja mirosind a balegă proaspătă. În august, șinele se înfierbântă atât de tare încât ți s-ar topi talpa de cauciuc dacă ai merge pe ele mai mult de un minut. În ciuda căldurii, tot ce e verde crește, încercând parcă să i-o plătească iernii sterpe, cauterizate și mușchiul e atât de moale între traversele de lemn încât, dintr-un anumit unghi al luminii verzi și dense, aduce cu algele, ca și cum potopul glacial s-ar fi întors peste noapte ca să ne facă pe toți ceea ce oricum deveneam de la început: biblici.

Urmați șinele până se bifurcă și afundați-vă pe cărarea de buruieni călcate în picioare care duce la maidanul cu fier vechi plin de autobuze școlare în diferite stadii amnezice, unele așa de vechi că nici nu mai sunt galbene, ci cenușii

ca niște epave. Pe dinafară căptușite cu iederă, cu capotele lor îndoite în care s-au adunat frunze casante, sunt relicve ale învățării noastre greșite. Când te plimbi prin curtea asta – cum au făcut și alții în drum spre casă după schimbul de noapte la fabrica de șosete Myers sau doar într-o hoinăreală de duminică după-amiază, singuri cu mințile lor –, te plimbi printre generații întregi de dor de ducă tocit între scaunele de vinilin. La capătul îndepărtat al maidanului zace animalul lovit de mașină acum o săptămână, cu orbitele pline cu Coca-Cola caldă, gestul unei fete care, plictisindu-se pe drum înapoi de la școală, își turnase sucul în acea beznă finită a viziunilor de neprivit.

Dacă încercați să ajungeți în Gladness* și nu nimeriți, o să ne găsiți. Pentru că noi suntem East Gladness. Gladness nu mai există, i-au schimbat numele în Millsap acum aproape o sută de ani după Tony Millsap, băiatul care s-a întors din Marele Război fără membre și a devenit erou –, dovadă că poți să-ți pierzi aproape întreaga ființă în țara asta și totuși să câștigi un oraș întreg. Câțiva dintre noi am vrut să fim East Millsap ca să ne scaldăm în glorie și să umplem magazinele, dar restul am fost prea mândri să ne numim după un puști al cărui scaun cu roțile nu a alunecat niciodată pe trotuarele noastre.

Iarna durează șapte luni și începe la sfârșit de septembrie, când bruma scânteiază pe gazonul din fața tribunalei și pe capotele mașinilor strânse de-a lungul străzilor. Arțarii, plopii și dafinul american se leagănă, iar lumina ca de ambră se strecoară printre frunzele lor căzătoare. Până și turla bisericii luterane închisă cu scânduri trece, până la amiază, de la alb ca de turturea la culoarea untului desfăcut de o zi.

Deși sceptici, nu suntem ambivalenți față de speranță. Dincolo de toate astea, corsoul nostru strălucește cu cele

* Bucurie, în limba engleză.

două baruri irlandeze, un *diner*, o florărie, salonul de cosmetică God First, restaurantul chinezesc Panda Gate China Wok, un loc minuscul fără firmă care vinde taco, o casă funerară zugrăvită bleu ciel pentru a alina pustiirea pe care o presupune funcția ei, o spălătorie automată a cărei intrare din spate duce la un subsol care găzduiește fix trei cabine care merg cu monede și unde rulează filme porno. Două uși mai încolo se află American Legion, unde în fiecare vineri se vând felii de chec cu dovleac învelite în folie de plastic și cafea neagră, sub o prelată bătută de vânt. Mai e și cabinetul de avocatură specializat în legislația lucrătorilor migranți din agricultură, în spatele clădirii YMCA*, care anul trecut și-a transformat în sfârșit o aripă în centru de distribuit seringi. Mai e și imensul conac victorian de pe Lilac colț cu Main: reședința primului nostru primar, acum centru de tranzit pentru dependenții în curs de recuperare, cu aleea principală mărginită de trandafiri din plastic care se ițesc albaștri și violeți din troiene după viscole.

Mai e și casa în stil Cape Cod** din colț, zugrăvită numai până unde a ajuns fiul cel mare, apoi abandonată în iarna în care s-a înrolat în Marină, care stă așa, pe jumătate kaki, de șapte ani. Spre sfârșitul lui iulie, pe trotuar apare un mini-frigider negru, băgat într-un prelungitor care duce în casă. Înăuntru, rânduri de afine transpiră în pahare mari, verzi, de carton lângă o cutie de cafea cu un post-it pe care scrie: *Afine 5\$ plătiți cât puteți.*

E un oraș în care puștii de liceu, neavând unde să meargă vineri seara, parchează camionetele taților vitregi la marginea neluminată a parcerii Walmart, beau Smirnoff din

* Organizație internațională de tineret cu misiune creștină și umanitară; încă de la început s-a înscris într-o filosofie care îmbină creștinismul cu sportul ca activitate sănătoasă și cu migrația tinerilor de la sate la orașe în timpul industrializării.

** Modelul tipic de casă a coloniștilor din America de Nord: simplă, simetrică, cu un etaj, acoperiș în două ape și ferestre de o parte și de alta a ușii.

sticle de apă Poland Spring și ascultă la maximum Weezer și Lil Wayne până când într-o seară se uită în jos și văd că au un bebeluș în brațe și-și dau seama că au trecut de treizeci și Walmartul nu s-a schimbat, cu excepția logoului, mai luminos acum, de unde strălucirea albăstruie a fețelor lor scobite de timp. Aici tații în blugi stropiți cu baiț de lemn stau pe marginea terenurilor de fotbal american, urmărindu-și fiii din care ies aburi în roșeața zorilor, cu o mână în buzunar și în cealaltă un pahar cu cafea de la Dunkin' Donuts. Ar putea fi statui a ceea ce înseamnă să aștepti un băiat să se izbească de maturitate. Și în fiecare dimineată te așezi în gradenele glazurate cu chiciură, cu un exemplar tocit din *Către far* în poală, și te uiți la jucătorii de pe teren, cu tomahawkurile albastre tremurând pe tricouri și apărătorile de plastic trosnind sub ceața fină. Și când dai pagina se rupe direct din cotor, fâlfâie pe teren, umplându-se de pete de cerneală prin iarba udă până se încurcă printre picioarele băieților și se dezintegrează sub o pereche de ghete cu crampoane negre. Cuvintele se fac una cu pământul. Un astfel de oraș.

În ciuda tuturor vicisitudinilor, avem o bibliotecă. La vremea ei, a fost un depozit de arme în care s-a ascuns un grup de sclavi fugari în drum spre Nova Scotia, de unde și statuia de bronz a lui Sojourner Truth* din mijlocul fântânii, de trei ani secată. Vizavi de statuie se înalță o machetă din Lego a unui T-Rex roșu cam de un metru patruzeci, cu piesele lipite pentru totdeauna. Are înălțimea unui băiat pe nume Adam Munsey care, la câțiva metri mai încolo, a fost izbit chiar de autobuzul care ar fi trebuit să-l ducă la școală, șoferul fiind praf de beat după ce stătuse toată noaptea să se uite cum Patriots câștigă Super Bowlul din 2002 și băuse aproape doi litri de whisky Southern Comfort. Mai sus, acolo

* Aboliționistă și activistă americană (c. 1797-1883) pentru drepturile civile ale afro-americanilor, drepturile femeilor și temperanță în privința consumului de alcool.

unde strada se lărgeste și se unește cu autostrada Route 4, trotuarul se face țărăniș și în dreapta ta vezi pete de maci și aster mov împroșcând fundalul verde și dai de fabrica Colt unde fondatorul ei, Samuel Colt, a ajuns unul dintre cei mai bogați oameni din America vânzând puști ambelor tabere în timpul Războiului de Secesiune. Acum e o fabrică de Coca-Cola unde camioanele roșii lucioase se aliniază la vechile hale de încărcare din cărămidă în timp ce soarele alunecă în spatele munților la apus.

Mai e și Cumberland Road, care duce la închisoarea pentru femei York Corrections, mărginită în acest moment al anului cu dovleci care îmbujorează câmpurile terne cu fâșii de ocru – o abundență pentru iepurii de câmp și opiumii lihniti care-și fac provizii pentru iarnă. Mai încolo, râul curge îmbrățișat de lespezi de gresie ciupite de urmele pașilor de Podokesaurus, vechi de peste 195 de milioane de ani, care ajung până la parcare fast-foodului Wendy. Apoi celelalte francize: Burger King, AutoZone, Mattress Firm, Family Dollar, Dollar General. Și apoi motelul Nite-E-Nite cu cele cinci uși galbene nuanța rahatului de copil mic, dând spre clubul de noapte Kahoots de peste drum care promite FETE NOI O DATĂ LA ȘAPTE LUNI! Mai încolo sunt anunțurile scrise de mână: BRYON'S INSTA-BAIL, LEMNE DE FOC 25\$ REDUCERE LA PRIMII 3M³, FĂRĂ FRACKING ÎN NUMELE LUI ISUS, un MARTHA BEAN CONTROLOR FINANCIAR MUNICIPAL 2006 decolorat. Și unul cu un scris roșu, elegant, ca o profetie: ÎN FAȚĂ ARME.

Ce știți cu adevărat despre ce știți despre New England?

Dincolo de lespezile de beton, unde se afla cândva benzinăria Citgo, o căprioară, ai zice ultima din specia ei, pășește precaută într-un pâlcc de asclepias, apoi sare în lăstăriș unde pârâul se varsă în râul care curge pe sub podul King Philip. E un pod pentru marfare, botezat după căpetenia Wampanoag

care, în fruntea unei rebeliuni, a încercat să își recâștige pământurile de la puritani, cu graffitiuri colorate încolăcindu-se pe piciorul de ciment: *SpyKids 2*, *Guerra a los ricos*, *Eliberăți-l pe Mumia Abu-Jamal!!!*, *Laura & Jonny '92*, *niños malos* și *9/11 a fost o lucrătură din interior*.

Este și ultimul loc prin care se iese din oraș.

Pe podul acesta traversa băiatul în după-amiaza de 15 septembrie 2009. Cum mergea protejat de inima văii, ploaia îi răpăia pe geaca UPS prea mare purtată pe umeri, iar întinderea de pământ gonea dinspre el către norii bolovănoși care se prăbușeau la orizont. Avea nouăsprezece ani, la miezul nopții copilăriei și la o viață distanță de prima lumină a zilei. Nu fusese iertat, și nici voi nu sunteți. Cerul era de un cenușiu mărinimos pe măsură ce după-amiaza se topea în înserare, iar frigul îi transforma răsuflarea în ceață. Șinele îi vibrau sub bocanci de la rafalele care izbeau regulat benzile de oțel. Da, chiar e frumos aici, de aceea nici nu pleacă fantomele niciodată. Vreau să știți asta, în timp ce orașul bătut de ploaie rămânea doar o pată în urma lui. Vreau să înțelegeți, în timp ce, dedesubt, apa neagră se învoldura asemenea granitului înmuiat chimic, iar luminile se aprindeau una câte una de-a lungul malurilor de cobalt, că băiatul aparținea unei bucăți prețioase de lume când a aruncat o privire în urmă și a văzut cablurile de telefon curbindu-se sub greutatea ciorilor resemnate în fața crepusculului și turnul de apă roșu îndepărtat care ne informează – EAST GLADNESS – cu vopsea albă decolorată, apoi a întors spatele acestui loc, și-a petrecut un picior peste balustradă și a decis, ca un fiu bun, să sară.

Deși era adevărat că băiatul rămăsese fără căi pe care s-o apuce, fără moduri de a-și răscumpăra eșecurile, nu plănuise să sară de pe podul King Philip în seara aceea. Abia în momentul în care zărise printre traverse vârtejurile imense ale râului de sub el, un loc în care puteai să dispari fără întrebări, ceva s-a aprins și a pălit în el. O să se spună că s-a înecat, firește, ca studentul în anul II din Hebron pe care l-au scos din apa puțin adâncă vara trecută după ce se îmbătase la o petrecere la cineva acasă și intrase în apă după miezul nopții cântând, iar a doua zi de dimineață fusese adus de apă la mal complet îmbrăcat, dar fără încălțări. Nu era nicio rușine, se gândea băiatul, să te lași în voia unui element natural cum e gravitația – nu *sari*, ci ești tras, fără vină, spre mare. Și, oricum, asta ar face-o pe mama lui să sufere cel mai puțin.

Când și-a ridicat însă piciorul și a încălecat balustrada, a observat o a doua platformă mai jos, ieșită suficient în afară cât să facă saltul imposibil. S-a oprit, a privit peste valea învoldurată neagră ca tăciunele după asfințit și a zărit locul în care râul face un cot spre Chester County, unde orașele sunt atât de mici că dacă aprinzi o țigară la intrare ești deja în alt oraș până suflă primul fum pe geam. A tras o gură de aer, a lăsat ceața fină să îl pătrundă, apoi, cu pași foarte mici, a ajuns pe a doua platformă de unde a dat un bobârnac rucsacului până a văzut o străfulgerare de stropi albi